

MILLIY QADRIYATLARNI ASRASHDA OILANING O'RNI**Tuxliboyeva Oydinoy O'tkirbek qizi**

*Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti Tarix fakulteti Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi 201-guruh talabasi Tel: (50) 090-92-11
e.pochta:oydintuxliboyeva@gmail.com*

Annotatsiya: Mazkur maqolada milliy qadriyatlarni asrash va avlodlarga yetkazishda oilaning tutgan o'rni ilmiy-pedagogik jihatdan tahlil qilingan. Shuningdek, globallashuv sharoitida yoshlar tarbiyasida oilaviy muhitning ta'siri, milliy an'ana va urf-odatlarining ahamiyati yoritilgan. Maqolada oilaning ma'naviy tarbiyadagi vazifalari hamda milliy o'zlikni anglashni shakllantirishdagi roli haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: milliy qadriyat, oila, ma'naviyat, tarbiya, milliy ong, globallashuv, yoshlar tarbiyasi.

Bugungi globallashuv jarayonida milliy qadriyatlarni saqlab qolish va uni yosh avlod ongiga singdirish muhim masalalardan biri hisoblanadi. Har bir xalqning o'ziga xos urf-odati, an'anasi, ma'naviy merosi va qadriyatlari mavjud bo'lib, ular jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biri sanaladi.

Milliy qadriyatlar insonning ma'naviy kamolotida, dunyoqarashi va ijtimoiy munosabatlarida muhim o'rin egallaydi. Ushbu qadriyatlarni shakllantirish va rivojlantirishda esa oilaning o'rni beqiyosdir. Oila jamiyatning eng muhim bo'g'ini sifatida shaxs tarbiyasining dastlabki maskani hisoblanadi. Bola ilk bor oilada tarbiya oladi, milliy qadriyatlar, odob-axloq me'yorlari va an'analarni o'zlashtiradi.

Shu sababli ham oilada berilgan tarbiya kelajak avlodning ma'naviy qiyofasini belgilab beradi. Milliy qadriyat tushunchasi va uning mohiyati. Milliy qadriyatlar — bu xalqning tarixiy taraqqiyoti davomida shakllangan moddiy va ma'naviy boyliklari, urf-odatlari, an'analari, axloqiy qarashlari hamda madaniy merosidir. Ular jamiyatning ma'naviy asosini tashkil qiladi va milliy o'zlikni anglashda muhim ahamiyatga ega.

Milliy qadriyatlar tarkibiga: kattalarga hurmat, kichiklarga izzat, mehmondo'stlik, o'zaro yordam, mehr-oqibat, vatanparvarlik, or-nomus va hayo kabi fazilatlar kiradi. Mazkur qadriyatlar xalqning asrlar davomida shakllangan hayotiy tajribasining mahsuli bo'lib, ularni yosh avlod ongiga singdirish oiladan boshlanadi.

Oila insonning birinchi tarbiya maskani hisoblanadi. Farzandning ma'naviy dunyosi, axloqiy qarashlari va hayotga bo'lgan munosabati avvalo oilada shakllanadi. Ota-onaning muomalasi, oiladagi sog'lom muhit hamda milliy an'analarga amal qilinishi bolaga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Oilada quyidagi tarbiyaviy vazifalar amalga oshiriladi: ma'naviy-axloqiy tarbiya berish, milliy urf-odat va an'analarni o'rgatish, vatanparvarlik ruhini shakllantirish, mehnatsevarlik va mas'uliyat hissini rivojlantirish, kattalarga hurmat va kichiklarga mehr tuyg'usini singdirish. Ayniqsa, o'zbek oilalarida farzand tarbiyasiga alohida e'tibor qaratiladi.

Ota-onalar farzandiga odob-axloq qoidalarini o'rgatib, uni jamiyatning munosib a'zosi bo'lib voyaga yetishiga xizmat qiladi. Hozirgi kunda globallashuv jarayoni turli madaniyatlarning o'zaro aralashuviga sabab bo'lmoqda. Internet va ommaviy axborot vositalari orqali turli g'oyalar yoshlar ongiga tez kirib bormoqda. Bu esa ayrim hollarda milliy qadriyatlarga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shunday sharoitda oilaning vazifasi yanada ortadi.

Ota-onalar farzandlarni zararli axborotlardan himoya qilishi, ularda mustaqil fikrlash va mafkuraviy immunitetni shakllantirishi lozim. Oilada kitobxonlik muhitini yaratish, milliy bayramlarni nishonlash, tarixiy qadriyatlarni o'rgatish yoshlarning ma'naviy barkamolligiga xizmat qiladi.

Globallashuv davrida milliy qadriyatlarni saqlab qolish uchun:

oilaviy tarbiyaga e'tiborni kuchaytirish;

milliy urf-odatlarini amalda qo'llash;

yoshlarni tarix va madaniyatga hurmat ruhida tarbiyalash;

ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni keng tashkil etish muhim hisoblanadi.

Oilada milliy qadriyatlarni shakllantirishning turli usullari mavjud:

shaxsiy namuna ko'rsatish;

milliy bayram va marosimlarda ishtirok etish;

xalq og'zaki ijodi namunalaridan foydalanish;

buyuk ajdodlar hayoti haqida suhbatlar tashkil etish;

oilaviy kitobxonlikni yo'lga qo'yish.

Ayniqsa, ota-onaning shaxsiy namunasi muhim ahamiyat kasb etadi. Agar ota-ona milliy qadriyatlarga hurmat bilan yondashsa, farzand ham shu ruhda tarbiyalanadi. Milliy qadriyatlar yoshlarni ma'naviy barkamol inson qilib tarbiyalashda muhim vosita hisoblanadi.

Ular yoshlarning: milliy g'ururini oshiradi, Vatanga muhabbatini kuchaytiradi, ma'naviy immunitetini shakllantiradi, axloqiy fazilatlarini rivojlantiradi. Bugungi yoshlar zamonaviy bilimlarni egallashi bilan birga, milliy qadriyatlarga sodiq bo'lishi ham muhimdir. Chunki ma'naviy barkamol avlodgina jamiyat taraqqiyotiga munosib hissa qo'sha oladi.

Xulosa qilib aytganda, milliy qadriyatlarni asrash va rivojlantirishda oilaning o'rni nihoyatda katta. Oila jamiyatning asosiy bo'g'ini sifatida yosh avlodni ma'naviy barkamol, milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalaydi. Globallashuv davrida milliy qadriyatlarni saqlab qolish uchun oilaviy tarbiyaga alohida e'tibor qaratish zarur. Farzand tarbiyasida ota-onaning shaxsiy namunasi, oiladagi sog'lom ma'naviy muhit hamda milliy an'analarga amal qilinishi muhim omil hisoblanadi. Milliy qadriyatlarni qadrlaydigan yosh avlod esa kelajakda jamiyatning ma'naviy tayanchi bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Musurmonova O. Oila ma'naviyati. — Toshkent: O'qituvchi, 2010.

- 2.Vohidov M. Pedagogika nazariyasi va tarixi. — Toshkent, 2015.
- 3.Hasanboyev J. Pedagogika. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2011.
- 4.O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. — Toshkent, 2020.
- 5."Oila kodeksi". — Toshkent, 2019.
- 6.Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. — Toshkent: O'qituvchi, 1992.